Οι γέροντες και τα παιδιά

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 13 Μαρτίου, 2007

...Οι γονείς ψάχνουμε τους παιδαγωγούς από την Ευρώπη για να μας δείξουν τα φώτα της διαπαιδαγώγησης των παιδιών μας. Τα φώτα όμως αυτά σε πολλές περιπτώσεις είναι φτωχά και αδύναμα.
Οι πατέρες της Εκκλησίας μας – φωτισμένοι οι ίδιοι – έχουν γράψει λόγους για την παιδαγωγία των παιδιών μας, αλλά δυστυχώς για χρόνια ίσως τους αφήσαμε στην άκρη. Είναι καιρός να φωτισθούμε από αυτό το καθαρό φως πρώτα οι γονείς και έπειτα τα παιδιά μας...

Η μεγάλη παρακαταθήκη

Μεγάλη παρακαταθήκη έχουμε τα παιδιά. Ας τα φροντίζουμε λοιπόν, κι ας κάνουμε τα πάντα, μήπως ο πονηρός αρπάξη εμάς τους ίδιους. Τώρα όμως εμείς κάνουμε όλα τα αντίθετα.
Για να είναι λοιπόν καλό το χωράφι, κάνουμε τα πάντα, και φροντίζουμε να το παραδώσουμε σε άνδρα πιστό, και ψάχνουμε να βρούμε ημιονηγό και αμαξηλάτη και λογιστή έξυπνο΄ εκείνο όμως που μας είναι το πιο πολύτιμο από όλα, το να αναθέσουμε το γυιό μας σε κάποιον που θα μπόρεση να διατηρήση τη σωφροσύνη του, δε φροντίζουμε καθόλου, αν και αυτό το κτήμα είναι πιο πολύτιμο από όλα, και όλα εκείνα γίνονται γι’ αυτό. Για τα κτήματά τους φροντίζουμε, γι’ αυτά τα ίδια όμως καθόλου. Βλέπεις τον παραλογισμό; Άσκησε την ψυχή του παιδιού και εκείνα θα ακολουθήσουν από πίσω΄ όταν αυτή δεν είναι αγαθή, δεν το ωφελούν καθόλου τα κτήματα΄ ενώ όταν αυτή ασκηθή, τότε καμμιά βλάβη δεν υπάρχει από τη φτώχεια.

(**Ι. Χρυσοστόμου**, Α' ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΕ 23, 266-270)

Το ασυλλόγιστο κυνήγι των αγαθών

- Δυσκολεύουμε πολύ τη ζωή μας με το ασυλλόγιστο κυνήγι των αγαθών. Δεν εννοούμε να το πάρουμε απόφαση ότι όσο πιο πολλά αγαθά έχουμε, τόσο πιο πολλά προβλήματα προσθέτουμε στον εαυτό μας και στην οικογένειά μας.

- Ποια προβλήματα ακριβώς εννοείς, Γέροντα, ότι μας δημιουργεί το ασυλλόγιστο κυνήγι των αγαθών;

- Φορτωνόμαστε με περιττό άγχος και χάνουμε την πολύτιμη ηρεμία μας.

Σκορπιζόμαστε. Αναγκάζεται η γυναίκα να δουλεύει, γιατί δήθεν δεν μας φτάνουν τα λεφτά, με αποτέλεσμα να στερούνται τα παιδιά μας τη μάνα τους. Με λίγα λόγια χάνουμε το στόχο μας σαν οικογένεια.

- Κι όμως οι περισσότεροι αυτή την ψευδαίσθηση έχουμε, ότι δεν τα βγάζουμε πέρα και γι' αυτό δουλεύουν όλο και περισσότερο οι γυναίκες.

-Δεν τα βγάζουμε πέρα, γιατί θέλουμε να έχουμε βίντεο, τηλεόραση, καινούριο αυτοκίνητο, στολίδια πολλά και μετά μας πιάνει άγχος. Και δεν σταματάμε πουθενά. Θέλουμε όλο και περισσότερα, με αποτέλεσμα να παραμελούμε τα παιδιά μας. Μεγάλο λάθος. Πρέπει να το καταλαβαίνουμε. Να απασχολείται μόνο το ένα μέλος της οικογένειας και να αρκούμαστε στα λίγα. Τότε δεν θα υπάρχει πρόβλημα.

(«**Υπαίθριο Αρχονταρίκι**», Διον. Τσάτση, σελ. 13)

«**Εκτρέφετε αυτά εν παιδεία και νουθεσία Κυρίου**»

Δεν είναι παράξενο να στέλνουμε τα παιδιά μας στις τέχνες και στο σχολείο και να κάνουμε το παν γι' αυτό το σκοπό, να μην τα ανατρέφουμε όμως με την παιδεία και νουθεσία του Κυρίου; Γι αυτό βέβαια, πρώτα εμείς απολαμβάνουμε τους καρπούς, όταν ανατρέφουμε τα παιδιά μας για να γίνουν αναιδή, ακόλαστα, απείθαρχα, βάναυσα. Ας μη κάμνουμε λοιπόν αυτό αλλ' ας υπακούουμε στο μακάριο Παύλο, που μας συμβουλεύει να τα ανατρέφουμε με την παιδεία και τη νουθεσία του Κυρίου. Να τα δώσουμε το παράδειγμα, να τα κάνουμε να συνηθίζουν από μικρή ηλικία στην ανάγνωσι των Γραφών...
...Αν το παιδί μάθη να σκέπτεται από την αρχή για την αρετή, απόκτησε πλούτο μεγαλύτερο από κάθε άλλο και δόξα μεγαλύτερη. Δε θα κατορθώσης τίποτε το σπουδαίο, αν μάθης το παιδί σου κάποια τέχνη και την αρχαία φιλοσοφία, με την οποία θα αποκτήση χρήματα, όσο αν το διδάξης την τέχνη με την οποία θα περιφρονήση τα χρήματα. Αν θέλης να το κάνης πλούσιο, κάνε το με τον τρόπο αυτό. Διότι πλούσιος δεν είναι αυτός που έχει ανάγκη από πολλά αγαθά, αλλά εκείνος που δεν έχει ανάγκη από τίποτε. Αυτό να μάθης το γυιό σου, αυτό να διδάξης, αυτός είναι ο μεγαλύτερος πλούτος. Μην φροντίζης πως να το κάνης να προκόψη στα κοσμικά διδάγματα και να το καταντήσης φιλόδοξο, αλλά φρόντισε με ποιο τρόπο θα μάθη να περιφρονή τη δόξα σ' αυτή τη ζωή. Από αυτό θα μπορούσε να γίνη και πιο ένδοξος και πιο σπουδαίος.

(**Ι. Χρυσοστόμου**, Προς Εφέσιους, ΚΑ' ΕΠΕ 21, 250-258, σελ. 150-152)

Οι τιμωρίες

Ορισέ του νόμο αμέσως να μη βρίζη κανένα, ούτε να βλασφημή, ούτε να ορκίζεται,

και να αποφεύγη τις φιλονεικίες. Και αν δης ότι παραβαίνει το νόμο, τιμώρησέ το, άλλοτε με ύφος αυστηρό, άλλοτε με λόγια που μπορούν να πληγώσουν, άλλοτε με επιτιμήσεις, και άλλοτε πάλι καλάκευσέ το και δος του υποσχέσεις.
Να μη το χτυπάς διαρκώς, ούτε να το συνηθίσης σε τέτοιο τρόπο παιδαγωγίας΄ διότι αν μάθη να παιδαγωγήται έτσι συνέχεια, θα μάθη και να περιφρονή΄ τότε όλα καταστράφηκαν. Αλλά να φοβάται βέβαια πάντοτε το ξύλο, να μη μαστιγώνεται όμως.
Οι απειλές επίσης να μην πραγματοποιούνται΄ αλλ' αυτό να μη είναι φανερό, ότι τα λόγια φθάνουν μόνο μέχρι τις απειλές΄ διότι η απειλή τότε είναι καλή, όταν πιστεύεται ότι θα πραγματοποιηθή. Αν όμως εκείνος που έφταιξε μάθη την επιείκεια, θα δείξη περιφρόνησι. Να περιμένη λοιπόν την παιδαγωγική τιμωρία, να μη τιμωρήται όμως, για να μη σβήνη ο φόβος, αλλά να μένη σαν ακριβώς φωτιά φουντωμένη, καταστρέφοντας από παντού όλα τα αγκάθια΄ ή σαν κοφτερή και μεγάλη τσάπα που σκάβει πολύ βαθειά.

(**Ι. Χρυσοστόμου**, Περί κενοδοξίας και ανατροφής των τέκνων ΕΠΕ 30)

Προλήψεις

Μετά το γάμο, αν γεννηθή παιδί, θα δούμε και δω την ίδια μωρία και πολλά σύμβολα που είναι γεμάτα από γελοιότητες. Και πράγματι΄ όταν πρόκειται να δώσουν όνομα στο παιδί, δεν το ονομάζουν με το όνομα των αγίων, όπως συνήθιζαν πρώτα οι παλιοί, αλλά αφού ανάψουν λύχνους και τους δώσουν ονόματα, δίνουν στο παιδί το όνομα του λύχνου εκείνου που διήρκεσε περισσότερο νομίζοντας ότι αυτό θα ζήση πολύ το χρόνο. Κατόπιν, αν συμβή να πεθάνη αυτό σε μικρή ηλικία, και πολλές φορές συμβαίνει, πολύ θα γελάση ο διάβολος, διότι τους εξαπάτησε σαν ανόητα παιδιά.
Τί να πη κανείς για τα φυλακτά και τα κουδούνια, που κρεμούν από το χέρι και την κόκκινη κλωστή και τα αλλά που είναι γεμάτα με πολλή ανοησία, ενώ δεν πρέπει να τοποθετούν τίποτε άλλο γύρω από το παιδί, παρά μόνο τον σταυρό για να το προστατεύη το παιδί; Τώρα, όμως, περιφρονείται αυτός που πέτυχε την επιστροφή ολόκληρης της οικουμένης και κατάφερε αποφασιστικό πλήγμα κατά του διαβόλου και κατάστρεψε όλη τη δύναμί του, ενώ εμπιστεύονται την ασφάλεια του παιδιού σε κλωστές και νήματα και σε άλλα παρόμοια φυλακτά. Να πω τι μπορεί να βρεθή άλλο πιο γελοίο από αυτό;
Οι γυναίκες κατόπιν, παραμάνες και υπηρέτριες, παίρνουν βούρκο από το λουτρό και με το δάκτυλό τους χρίουν και κάνουν σημάδι στο μέτωπο του παιδιού. Και αν κάποιος ρωτήση τί χρειάζεται ο βούρκος και ο πηλός, θα του απαντήσουν ότι απομακρύνει το πονηρό μάτι, τη βασκανία και το φθόνο. Πω! Πω! η δύναμις του βούρκου και η δύναμις του πηλού, πόση μεγάλη ισχύ έχουν! απομακρύνει ολόκληρη την παράταξι του διαβόλου!

(**Ι. Χρυσοστόμου**, Α' Κορινθίους, ΙΒ' ΕΠΕ 18, 348-352, σελ. 61, 106)

Η υπερβολική αγάπη

Πάρα πολλοί γονείς, νομίζοντας, ότι αγαπούν πολύ τα παιδιά τους, με τον τρόπο τους τα καταστρέφουν, χωρίς δυστυχώς οι ίδιοι να καταλαβαίνουν τι ζημιά τους έκαναν, π.χ. μια μητέρα από την υπερβολική κατά σάρκα αγάπη που δείχνει στο παιδί της, όταν το έχει στην αγκαλιά της, του λέει: «τι καλό παιδί που έχω εγώ» ή, φιλώντας το, λέει: «το καλύτερο παιδί του κόσμου έχω εγώ» κ.λ.π. Το μικρό παιδί όμως αποκτά, χωρίς τη θέλησή του και από πολύ νωρίς (σε ηλικία που δεν μπορεί ακόμα να το συνειδητοποιήσει και αντιδράσει), ένα υψηλό φρόνημα για τον εαυτό του, ότι είναι δηλαδή καλό, και φυσικά δεν αισθάνεται την έλλειψη της παρουσίας της αγαθής δύναμης του Θεού ούτε και μαθαίνει να την ζητά. Ετσι δημιουργείται μέσα στην ψυχή τού παιδιού μια αυτοπεποίθηση «μάρμαρο», την οποία οι πιο πολλοί παίρνουν μαζί τους στον τάφο, γιατί δεν μπορούν να την αποβάλουν.
Το κακό είναι ότι οι πρώτοι που δέχονται τις παρενέργειες της υψηλοφροσύνης αυτής είναι οι γονείς, γιατί πώς θα καθήσουν τα παιδιά να ακούσουν τους γονείς, τη στιγμή που έχουν πεποίθηση ότι είναι καλά και ότι μόνα τους τα ξέρουν όλα;
Γι' αυτό και οι γονείς πρέπει να προσέχουν πολύ την πνευματική τους ζωή, γιατί δεν φέρνουν μόνο την ευθύνη για τον εαυτό τους, αλλά και για τα παιδιά τους. Βέβαια έχουν κι αυτοί το ελαφρυντικό ότι τα «κληρονόμησαν» κι οι ίδιοι από τους γονείς τους΄ όμως δεν δικαιολογούνται για το ότι, απ' τη στιγμή που το συνειδητοποίησαν, δεν φρόντισαν να τα απορρίψουν.
Το ίδιο συμβαίνει και με τα παιδιά΄ ναι μεν «κληρονομούν» κάτι για το οποίο δεν μπορούν τότε να κάνουν διαφορετικά΄ δεν πρέπει όμως να κατηγορούν γι' αυτό τους γονείς τους, γιατί είναι αυτεξούσια και, εάν θέλουν και δεν αγαπούν όσα «κληρονόμησαν», μπορούν να τα απορρίψουν.

(«**Ο γέρων Παΐσιος**», Χριστόδουλου Ιερομονάχου, σελ. 333)

Η εμφάνιση των αγοριών

Όταν βλέπης ανθρώπους που πολυπραγμονούν γύρω από το κόψιμο των μαλλιών τους και το ντύσιμο και μάλιστα έξω από άμεση ανάγκη, αυτοί ή δυστυχείς είναι, ή άδικοι, όπως είπεν ο Διογένης. Όταν, λοιπόν, βλέπης άνδρα να καλλωπίζεται σαν γυναίκα, πίστευε πως είναι αισχρόν υποκείμενον, που, ή πέφτει σε διάστροφες πράξεις, ή επιβουλεύεται την οικογενειακή τιμή του άλλου. Γιατί, τί θα διέφερεν ένας από κάθε θηλυπρεπή διεστραμμένο τύπο, όταν αυτός, παρά την μυαλωσύνη του, ντύνεται με πολυτελέστατο ποδήρη χιτώνα που μονάχα στις γυναίκες ταιριάζει, ή με οιοδήποτε φόρεμα με το οποίον παρουσιάζονται οι φαύλοι, ενώ τούτο δεν χρειάζεται καθόλου το χειμώνα αφού όχι μονάχα δεν κρατεί κρύο, αλλά διώχνει και τη θαλπωρή; Αλλ' οι τέτοιοι φροντίζουν να είναι σύμφωνοι και στην εμφάνισι ακόμη για να ξεσκεπάζεται το ηθικόν τους ποιόν. Το σωστό είναι να μην κάνη ο άνθρωπος τίποτε περισσότερον απ' ό,τι επιβάλλουν απολύτως οι σωματικές του ανάγκες. Το

βάρος του ενδιαφέροντός του να κλίνη προς το μέρος της ψυχής. Δεν υπάρχει μεγαλειτέρα ντροπή για έναν άνδρα, από το να κοκετταρίζεται και να ερωτεύεται το σώμα του. Αυτό το ελάττωμα υπερβάλλει κάθε άλλο πάθος αγενείας. Το να ασχολήται ένας άνδρας με μανία πως θα διατηρήση σ' ακρότατο βαθμό ωραίο το σώμα του, τούτο είναι σημάδι βαθυτάτης αγνοίας του εαυτού του.

(**Μ. Βασιλείου**, «Προς τους νέους», σελ. 34)

Η οργή

Όσον αφορά την επίπληξη, ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος γράφει ότι ο γονέας οφείλει να τιμωρεί το παιδί του περισσότερο με τον τόνο της φωνής του και με την προειδοποίηση παρά με την φυσική βία. Η Αγία Γραφή και οι Πατέρες δε φαίνεται να απορρίπτουν τη σωματική τιμωρία -αντίθετα προειδοποιούν να μη χαλάμε τα παιδιά με την υπερβολική μας επιείκεια. Τα λόγια του αγίου Ιωάννου τοποθετούν τη σωματική τιμωρία μέσα στα πλαίσια της αγάπης των γονέων: «Οργίζεσθε και μην αμαρτάνετε». Αν ο γλυκός λόγος δε φέρει αποτέλεσμα, τότε μπορεί να είναι αναγκαίος ο θυμός, αλλά θυμός που προέρχεται από την αγάπη και έχει ως κίνητρο όχι την επιθυμία για κυριαρχία, αλλά την επιθυμία να μάθουμε στο παιδί να διακρίνει το καλό από το κακό. Η οργή δεν πρέπει να είναι μια διέξοδος για τα πάθη μας αλλά παιδαγωγικό εργαλείο. Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος γράφει ακόμα: «Οταν μέντοι ίδης από του φόβου κερδάναντα, άνες΄ δει γαρ τίνος φύσει τη ημετέρα και ανέσεως». (Όταν όμως δεις ότι ο φόβος ωφέλησε, άφησέ τον΄ γιατί η φύση μας έχει ανάγκη και κάποια άνεση).

(«Σκέψεις για τα παιδιά στην Ορθόδοξη Εκκλησία σήμερα», **Μαγδαλινής Μοναχής**, σελ. 41)

(Πηγή: «Οι γέροντες και τα παιδιά», Εκδόσεις Σπηλιώτη, Αθήνα 1998)